

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk
DGKE / 34686629

Uw kenmerk
2023Z13727

Datum 4 september 2023
Betreft Beantwoording Kamervragen over de recente opkoop van vier
Nederlandse gascentrales door Tsjechisch energiebedrijf Energetický a
průmyslový holding (EPH).

Geachte Voorzitter,

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen van het lid Van Raan (PvdD) over
de recente opkoop van vier Nederlandse gascentrales door Tsjechisch
energiebedrijf Energetický a průmyslový holding (EPH) (2023Z13727, ingezonden
14 juli 2023).

R.A.A. Jetten
Minister voor Klimaat en Energie

2023Z13727

1

Bent u bekend met het Tsjechische energiebedrijf Energetický a průmyslový holding (EPH) van oligarch Daniel Křetínský (ook bekend van een groot minderheidsbelang in PostNL), en met de twee persberichten van het bedrijf EPH over de opkoop van vier Nederlandse gascentrales in de eerste helft van 2023?

Antwoord

Ja.

2

Wat vindt u ervan dat EPH binnen een half jaar 15% van het totale Nederlandse vermogen aan elektriciteitsopwekking heeft opgekocht?

Antwoord

Op basis van artikel 86f van de Elektriciteitswet 1998 is deze wijziging van zeggenschap getoetst binnen het ministerie van Economische Zaken en Klimaat door het Bureau Toetsing Investerings- en Leveringszekerheid (BTI) ten aanzien van de risico's voor de openbare veiligheid en de voorzienings- en leveringszekerheid. Bij deze toetsing wordt gekeken naar de betrokken installaties, de achtergrond en structuur van de relevante partijen, de financiële positie en de intenties en strategie van de overnemende partij. Ik zie geen bezwaar in de wijziging van de zeggenschap van deze centrales aan de hand van deze toetsing. Ik verwijs ook naar de beantwoording van de vragen van de leden Kröger (GroenLinks) en Thijssen (PvdA) over deze materie (2022Z23726, 15 december 2022).

De Autoriteit Consumenten en Markt (ACM) en de Europese Commissie zijn geïnformeerd over deze overnames waar het de mededinging betreft. Een fusie, een overname of een *joint venture* kan mogelijk een negatieve invloed hebben op de mededinging. Zodra deze boven bepaalde omzetgrenzen uitkomen vindt er concentratiecontrole plaats.

3

Hoe zou u deze ontwikkeling op de Nederlandse energiemarkt duiden?

Antwoord

Nederland heeft een geliberaliseerde energiemarkt die onderdeel is van een (Noordwest) Europese markt, op basis van regelgeving afgesproken door de lidstaten van de Europese Unie. Daar zijn de lidstaten en de energiebedrijven actief op de markt aan gebonden. Energieproducenten en energieleveranciers zijn vaak private bedrijven. Transmissie- en distributienetwerken voor elektriciteit en gas zijn in Nederland wettelijk verplicht direct of indirect volledig in eigendom van Nederlandse overheden. Door de grensoverschrijdende integratie van de energienetwerken zijn de groothandelsmarkten voor elektriciteit en gas sterk met elkaar verbonden. Energieproducenten en energieleveranciers concurreren met elkaar en met bedrijven in Europa en wereldwijd. Het doel hiervan is dat

consumenten verzekerd zijn van betrouwbare energie tegen een betaalbare prijs. Vooral nog zie ik geen bezwaar in deze ontwikkelingen.

4

Wat vindt u van de conclusie van de Europese bosbeschermingsorganisatie FERN die stelt met betrekking tot het energiebedrijf EPH dat het een "een koolstofbom in het hart van Europa" is, aangezien het energiebedrijf een groot aantal kolen-, gas en biomassacentrales exploiteert, en nieuwe opkoopt, en op het gebied van CO₂-uitstoot op de derde plaats in de lijst van Europese energiebedrijven staat, na het Poolse concern PGE en het Duitse RWE?

Antwoord

Ik constateer dat het Tsjechische energiebedrijf EPH veel CO₂ uitstoot en ik vind het noodzakelijk dat deze uitstoot wordt gereduceerd. Via het ETS-stelsel wordt de CO₂-reductie van deze sector afgedwongen. Ook de elektriciteitscentrales waarin EPH zeggenschap heeft worden via dit stelsel gedwongen om de komende jaren hun uitstoot te verminderen. Voor biograndstoffen die worden verbrand in elektriciteitscentrales gelden vanaf 1 januari 2023 nieuwe duurzaamheidseisen die voortvloeien uit Renewable Energy Directive (RED).

5

Bent u bekend met de onderzoeksconclusies van FERN waaruit duidelijk wordt dat alleen al in 2022 EPH en zijn dochterondernemingen waarschijnlijk ongeveer 4,2 miljoen ton hout hebben verbrand in haar biomassa- en kolencentrales - dit vertegenwoordigt, ter vergelijking, ruim 75% van de houtoogst in Tsjechië in 2015 (vóór een slechte schorskever-uitbraak)?

Antwoord

Ja. Zie ook het antwoord bij vraag 4.

6

Wist u dat de verbranding van 4,2 miljoen ton hout leidt tot een koolstofbom van maar liefst 6,2 miljoen ton CO₂ in 2022 die vrijkomt in de lucht? Wat vindt u daarvan?

Antwoord

De CO₂-emissies door het gebruik van biograndstoffen voor energie tellen niet mee voor de klimaatdoelen, zolang deze biograndstoffen op duurzame wijze tot stand zijn gekomen. Dit is in dit geval gereguleerd via eisen in de RED aangaande onder andere duurzaam bosbeheer, natuurbescherming, biodiversiteit en de lange-termijn productiecapaciteit van bossen. Als de houtige biograndstoffen uit bos op een niet-duurzame wijze zou worden geproduceerd, wordt de netto CO₂-emissie wel opgenomen als verandering in het landgebruik onder de LULUCF-verordening.

7

Wat vindt u van de verbranding van biomassa van het bedrijf EPH?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 4, 5 en 6. EPH exploiteert overigens geen biomassacentrales in Nederland, wel in andere lidstaten van de Europese Unie. Al deze biomassacentrales moeten voldoen aan de duurzaamheidseisen binnen de RED, zoals in het antwoord op vraag 6 is geschetst.

8

Bent u bekend met de publicatie van de Tsjechische milieuorganisatie Re-set over EPH: "Fossiele hyena", waarin Re-set stelt dat EPH vele kolen- en gascentrales in Europa opkoopt (onder meer van het Zweedse energiebedrijf Vattenfall en Duitse Uniper), en een bedreiging voor het klimaat en voor de democratie vormt, dat EPH is begonnen met het opkopen van oude kolencentrales en vervolgens sluiting van kolencentrales op verschillende manieren probeert te voorkomen door compensatie te eisen voor sluitingen, en dat deze financiële bronnen vervolgens opnieuw geïnvesteerd worden in de ontwikkeling van de gasinfrastructuur? 5).

Antwoord

Ja.

9

Komt het vaker voor dat partijen oude fossiele infrastructuur opkopen om vervolgens compensatie te eisen voor het sluiten van deze infrastructuur? Wat is het risico dat compensatie als verdienmodel wordt gebruikt? Welke rol speelt het Energy Charter Treaty (ECT) hierin? Bent u bereid om verder onderzoek te doen naar het risico op compensatie als onderdeel van een verdienmodel?

Antwoord

Naar mijn oordeel is er geen sprake van een compensatieverplichting jegens nieuwe eigenaren van Nederlandse elektriciteitscentrales. Ik acht het risico op compensatie als verdienmodel gering. Nieuwe investeerders die onder het toetsingsbereik van artikel 86f van de Elektriciteitswet en artikel 66e van de Gaswet vallen, worden actief geïnformeerd over het beleid voor CO₂-vrije elektriciteitsproductie, waardoor voor deze nieuwe eigenaren geen sprake is van een gerechtvaardigd vertrouwen in het (ongewijzigd) voortzetten op middellange en lange termijn van de exploitatie van fossiele elektriciteitscentrales. Ik zie geen aanleiding om verder onderzoek te doen naar het risico op compensatie als onderdeel van een verdienmodel.

Voor gascentrales werkt het kabinet onder andere aan een bijmeng- en ombouwverplichting. Ik verwacht dat binnen het energiesysteem de komende jaren nog steeds behoefte zal zijn aan flexibele gasproductiecapaciteit om aan de elektriciteitsvraag te kunnen voldoen en de leveringszekerheid te kunnen garanderen. De overnames door EPH betreffen gascentrales. EPH weet dat Nederland streeft naar een CO₂-vrije productie vanaf 2035. In mijn beoordeling van deze overnames heb ik EPH hier expliciet op gewezen. Het doel van een CO₂-vrije elektriciteitsproductie is breed bekend en er kan naar mijn oordeel geen sprake zijn van een compensatieverplichting jegens eigenaren van Nederlandse gascentrales.

Het gebruik van kolen voor elektriciteitsopwekking in bestaande kolencentrales is vanaf 2030 verboden op grond van de Wet verbod kolen bij elektriciteitsproductie. Het kabinet heeft aangekondigd uit het ECT te willen stappen.

10

Wat vindt u van het feit dat 15% van de capaciteit aan elektriciteitsopwekking in Nederland in eigendom is van een oligarch? Hoe past dit bij de wens van Nederland om onze energievoorziening minder afhankelijk te maken van (private partijen uit) andere landen?

Antwoord

Zie het antwoord op vragen 2 en 3.

11

In hoeverre acht u deelname van EPH aan de Nederlandse energiemarkt een bedreiging voor de uitvoering van het Nederlandse klimaatbeleid en de Nederlandse democratie?

Antwoord

Zie de beantwoording van alle vorige vragen. Ik heb op grond van de toetsing die het Ministerie van EZK heeft uitgevoerd geen aanleiding om de deelname van EPH aan de Nederlandse energiemarkt te zien als een bedreiging voor de uitvoering van het Nederlandse klimaatbeleid en de Nederlandse democratie. Ook in mijn antwoord op de Kamervragen van de leden Kröger (GroenLinks) en Thijssen (PvdA) over deze materie (2022Z23726, 15 december 2022) heb ik aangegeven dat alle bedrijven gebonden zijn aan de vigerende en toekomstige wet- en regelgeving om onze klimaatdoelen te bereiken, zoals het ETS, de Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie en de vele andere Europese en nationale maatregelen.

12

Bent u bekend met de vermelding in het rapport van Re-set dat EPH de gasleiding EUSTREAM bezit, waardoor Russisch gas vanuit Rusland via Oekraïne naar Europa is getransporteerd, waardoor EPH als een verbinding tussen Rusland en Europa heeft gefunctioneerd? In hoeverre vindt u deze verbindingfunctie een bezwaar bij deelname van EPH aan de Nederlandse energiemarkt?

Antwoord

Ja. Ik ben bekend met het feit dat EPH een minderheidsbelang houdt in de EUSTREAM gasleiding en dit is meegewogen in de hiervoor aangehaalde toetsing onder artikel 86f Elektriciteitswet. Ik zie geen bezwaar tegen de genoemde verbindingfunctie.

Er zijn overigens meer pijpleidingen waardoor de afgelopen jaren Russisch gas, al dan niet via Oekraïne, naar Europa is getransporteerd.

13

Wat is, gelet op al het bovenstaande, uw appreciatie van EPH aan de Nederlandse energiemarkt?

Antwoord

Zie de beantwoording van alle vorige vragen. Ik heb op grond van de toetsing die EZK heeft uitgevoerd geen aanleiding om de deelname van EPH aan de Nederlandse energiemarkt te zien als een bedreiging.

1) EPH heeft, via haar dochteronderneming EP Netherlands, de volgende energiecentrales overgenomen:

- op 5 januari 2023 de Rijnmond-energiecentrale met 800 MW;
- op 25 januari 2023 de Sloe-energiecentrale met 870 MW;
- op 23 mei 2025 MaasStroom te Rotterdam (Pernis) met 426 MW;
- op 23 mei 2025 een belang van 50% in de Enecogen-gascentrale te Rotterdam, met vermogen van 910 MW (resterende belang van 50% in Enecogen blijft in handen van het Nederlandse energiebedrijf Eneco N.V.).

Naast de energiecentraleportfolio heeft EP Netherlands ook PZEM Energy Company B.V. overgenomen van ZEH N.V., dat de ZBL-pijpleiding omvat (een gaspijpleiding van 55 km die de Sloe-energiecentrale bevoorraadt), handelsactiviteiten en B2B-stroom- en gaslevering.

Door deze strategische acquisities heeft EP NL een portfolio opgebouwd van vier gasgestookte energiecentrales. Met een cumulatief vermogen van 2,6 GW is EP NL nu de derde grootste exploitant van energiecentrales in Nederland (met een aandeel van ca 15% van het opgestelde vermogen aan elektriciteitsproductie in Nederland).